

בבית המשפט העליון

רע"א 4949/18

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת י' וילנר

המבקש: פלוני

נגד

המשיב: משרד הבטחון - קצין התגמולים

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
באר שבע בע"ו 18-02-25326 שניתן על ידי כבוד השופטים
א' ואגו, ג' גדעון וד' בן טולילה

בשם המבקש: עו"ד אברהם בר דוד; עו"ד אוסנת ישראלוב

בשם המשיב: עו"ד שרון מן אורין

פסק-דין

השופט נ' הנדל:

1. ההליך שלפנינו מעורר, ולא בפעם הראשונה בפני בית משפט זה, את שאלת פרשנותה ויישומה של הלכת אביאן בכל הנוגע לדרישת הקשר הסיבתי האובייקטיבי בין שירותו הצבאי של חייל לבין מחלתו הנפשית (דנ"א 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן, פ"ד נו(5) 732 (2002)).

המדובר בבקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (ע"ו 18-02-25326, כב' השופטים א' ואגו, ג' גדעון וד' בן טולילה) אשר בגדרו התקבל ערעור המשיב על החלטת ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 (ע"נ 13-05-29829, חברי הוועדה השופט בדימ' ב' אזולאי, ד"ר ר' פינאלי ועו"ס

ש' שגב) ונפסק, בניגוד לקביעת ועדת הערעורים, כי אין להכיר במבקש כנכה לפי חוק הנכים יען כי מחלתו הנפשית לא נגרמה עקב שירותו הצבאי.

רקע עובדתי והכרעות קמא

2. זוהי התשתית העובדתית שעליה התבססו ערכאות קמא: המבקש התגייס לצה"ל בשנת 1986 ושירת בו במשך 27 שנים במגוון תפקידים. בשנת 1997 נפצע בדרך ימין במהלך תרגיל וכתוצאה מכך הוכר על-ידי המשיב כבעל נכות רפואית של 21%. בעקבות פציעה זו החל לשרת כנגד רכב ולאחר מכן גם כקצין רכב בבסיס חיל אוויר. במסגרת תפקידו כקצין רכב היה אחראי על כ-15 נהגים, צי רכבים, לרבות על חלוקתם לשימוש בבסיס. בשנת 2003, לנוכח אילוצי כוח אדם בבסיס המבקש, הלה השתבץ לעבודה בתור נהג אוטובוס בנוסף על עבודתו כקצין רכב. לאחר זמן מה החל המבקש להתלונן כי הנהיגה גורמת להחמרה של פציעתו הקיימת בדרך. בהתאם ביקש להפסיק לבצע את עבודת הנהיגה אך סורב על-ידי מפקדיו. כאבי המבקש המשיכו להחמיר, והוא נמצא לא כשיר לנהיגה על-ידי ועדה רפואית. גם בשלב הזה, ועל-אף האבחנה הרפואית, סירבו מפקדיו לשחררו מתפקיד נהג האוטובוס ודרשו ממנו להמשיך ולנהוג. עקב זאת נקלע המבקש לעימות עם מפקדיו. בסופו של דבר נאמר לו כי במידה שיסרב יועבר לתפקיד זוטרי ביחידה אחרת ויוצב בבסיס אחר מעבר לקו הירוק. לאחר שיחה זו התמוטט המבקש. הוא חזר ליחידתו, אך לא שב לתפקוד מלא. תפקידו הוחלף והוא החל בטיפול נפשי שבמסגרתו אובחנה אצלו תגובה דיכאונית. הוא המשיך בשירות עד לשנת 2013 אז פרש כאשר הוא מאובחן כסובל מהפרעה דו-קוטבית (מאניה-דפרסיה).

בטרם השתחרר מצה"ל פנה המבקש אל המשיב על מנת שהאחרון יכיר במחלתו כנובעת משירותו הצבאי. המשיב דחה את בקשתו תוך שהוא מסתמך על חוות דעת רפואית של מומחה מטעמו, שלפיה לפרוץ המחלה היו גורמים אחרים בחייו ובאישיותו של המבקש ומחלתו לא נגרמה עקב שירותו הצבאי. על כך הגיש המבקש ערעור לוועדת הערעורים.

3. הוועדה קיבלה את הערעור תוך שהיא מעדיפה את חוות דעתו של המומחה מטעם המבקש. לפי חוות דעת זו, המחלה התפרצה בעקבות האירועים שאירעו למבקש בשירות הצבאי סביב דרישת מפקדיו שימשיך בתפקיד נהיגה והסנקציות שהתריעו כי יחולו עליו אם יסרב. לתמיכה בכך ציינה הוועדה בין היתר את סמיכות הזמנים בין האיום להעבירו מתפקידו לבין התמוטטותו והצורך שלו בטיפול נפשי, ואת חוות הדעת של הגורמים המטפלים שפגש המבקש לאחר מכן. עוד צוינה העובדה כי המומחה מטעם המבקש

התייחס בחוות דעתו לרקע האירועים – הפגיעה בברך המבקש – דבר אשר נעדר מחוות הדעת של המומחה מטעם המשיב.

הוועדה הוסיפה כי אופיו של האירוע עונה על דרישת הקשר הסיבתי האובייקטיבי – ולא רק הסובייקטיבי – בהיותו אירוע חריג ומיוחד. הוועדה קבעה כי אין מדובר באירוע שגרתי, במיוחד עבור המבקש אשר שירת בתפקיד עורפי במהלך מרבית שירותו, לשביעות רצונם של מפקדיו. לפי החלטתה, המעבר לשרת בתפקיד זוטור מעבר לקו הירוק הרחק ממשפחתו, חלף תפקידו המכובד והגבוה, היה יוצר ירידה פתאומית ומשמעותית בשירות המבקש. לכן, מסקנתה של הוועדה הייתה כי האירוע עומד בתנאי החריגות והמיוחדות שנקבע בפסיקה על מנת לקבוע כי קיים קשר סיבתי אובייקטיבי ומשכך יש להכיר במחלתו של המבקש ככזו שנגרמה עקב שירותו הצבאי.

4. המשיב ערער לבית המשפט המחוזי וערעורו התקבל. פסק הדין אימץ את התשתית העובדתית שעליה התבססה ועדת הערעורים, תוך ציון כי סעיף 34(א) לחוק הנכים מאפשר הגשת ערעור רק בנקודה משפטית. בית המשפט המחוזי התמקד בשאלה המשפטית בדבר הקשר הסיבתי האובייקטיבי וחריגותו של האירוע הנידון. מסקנתו הייתה כי האירועים אשר אירעו למבקש לא מבססים קשר סיבתי אובייקטיבי בהיעדר חריגות ומיוחדות יוצאת דופן. גם בהתבסס על התשתית העובדתית שקבעה הוועדה, נקבע כי העימות של המבקש עם מפקדיו אינו אירוע דחק מיוחד או אירוע טראומתי המקים קשר סיבתי אלא אך אכזבה וחוסר שביעות רצון ביחס לשיבוצו בתפקיד אחר. ככזה, אף אם מבחינה סובייקטיבית למבקש "נגרמו סערת רגשות, ואף תסכול" (עמ' 5 לפסק הדין) – מבחינה אובייקטיבית, מדובר באירוע שגרתי ביחס לשירות צבאי אשר לא ניחן בעוצמה מספקת על מנת לעמוד בדרישת הקשר הסיבתי.

טענות הצדדים

5. המבקש טוען כי בקשתו היא בעלת נופך עקרוני המעלה את הצורך להבהיר ביתר פירוט את דרישותיו של יסוד הקשר הסיבתי האובייקטיבי. לדידו, יסוד זה נותר עמום לאחר הלכת אביאן וכעת מפורש בחוסר עקביות. למצער, טוען המבקש כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי בעניינו נבע מיישום שגוי של ההלכה הנוהגת, לרבות פסיקת בית משפט זה ברע"א 8138/07 פאר נ' קצין התגמולים משרד הביטחון (21.6.2011) (להלן: עניין פאר). לטענת המבקש אין מדובר על אכזבה משיבוץ גרידא אלא על איום שאינו לגיטימי בהעברה מתפקיד, שנאמר אך כדי להטיל עליו מורא ולא לצו להמשיך בתפקיד

אשר פוגע בכריאותו. על כן, לא היה מדובר באירוע טריוויאלי, אלא, כפי שקבעה הוועדה בהחלטתה, באירוע חריג וייחודי ברובד האובייקטיבי.

המשיב מצידו טוען כי אין מקום לקבל את בקשת רשות הערעור מן הטעם כי אין היא מעלה שאלות עקרוניות אלא דנה ביישום הלכות ידועות על המקרה הקונקרטי, וככזו אינה מצדיקה התערבות בגלגול שלישי. הלכת אביאן קבעה כי בחינת הרובד האובייקטיבי של הקשר הסיבתי תשתנה על-פי נסיבותיו של כל מקרה. על כן, אך הגיוני כי יתקיים חוסר אחידות מסוים בפסיקה ביישום רובד זה. אף לגופו של עניין סבור המשיב כי לא נפל פגם בפסק דינו של בית המשפט המחוזי. לגישת המשיב, ניתן לתאר את האירוע הנידון כחילוקי דעות בין המבקש למפקדיו, אשר אמנם גרם לאכזבה ותסכול בקרב המבקש אך לא מעבר לכך. שינוי שיבוץ והעברת תפקיד הם אינהרנטיים לשירות הצבאי ואין לראותם כחריגים לשגרה בחיי הצבא. מעבר לכך, אירוע כזה אף יכול להתרחש גם בחיי העבודה האזרחיים מחוץ לצבא.

דיון והכרעה

6. סבורני כי יש לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות והערעור הוגש. אמנם על פני הדברים הבקשה עוסקת בשאלת יישומה של הלכה מושרשת – היא הלכת אביאן שנקבעה על-ידי הרכב מורחב. אולם, למעשה השאלה המרכזית הראויה לדיון כאן אינה שאלה יישומית אלא שאלה פרשנית על-אודות טיבו של היסוד האובייקטיבי בדרישת הקשר הסיבתי המשפטי במחלות קונסטיטוציונליות – מחלות המקננות רדומות בגופו של אדם מראשית חייו. זוהי מאופייה שאלה עקרונית שחורגת מגדרי המחלוקת בין הצדדים ושיש לה השפעה על מקרים עתידיים. כפי שיובהר להלן, דעתי היא כי בית המשפט המחוזי שגה בפרשנותו את הלכת אביאן וביישומה על המקרה שלפנינו. מעבר לכך, הניסיון המשפטי אכן מצביע על קיומן של גישות שונות בערכאות קמא במקרים שונים הדומים לענייננו, כפי שטען המבקש, והדבר מצדיק ליבון והבהרה של הלכת אביאן על דקויותיה. זאת ועוד. אף אילו היינו מתמקדים בשאלת יישום הדין במקרה הקונקרטי, אין לשלול כי הדבר עשוי לעורר היבטים עקרוניים. ליישום שגוי של הלכה ישנן השלכות רוחב. סוגיית מתן תגמולים לחייל, שאין מחלוקת לגביה כי נפגע תוך כדי השירות, כפי שקרה כאן, מעלה עניין ציבורי. רוצה לומר: אין להניח את כלל המקרים של שלילת זכאות לחייל מקבלת תגמולים שמגיעים לו עקב נכות, על המדף של "יישום ההלכה", באופן המונע ביקורת שיפוטית בגלגול שלישי. בכל מקרה, וזהו העיקר – עסקינן בשאלת פרשנות חוזרת של הלכת אביאן, כפי שיובהר בהמשך. על רקע אלו, לטעמי, מקרה דנן נופל לגדר המקרים שבהם מוצדק לדון בבקשה לגופה (ראו: רע"א 2071/11 קופרמן נ'

קצין התגמולים משרד הבטחון, פס' 6 לחוות דעתי (3.9.2013) (להלן: עניין קופרמן); רע"א 214/13 פלוני נ' קצין התגמולים – היחידה לתביעות וקביעת זכאות, פס' 3 לחוות דעתי (23.10.2013); רע"א 7715/13 פלונית נ' קצין התגמולים, פס' 3 לחוות דעתו של השופט מ' מזוז (8.5.2016) (להלן: עניין פלונית)).

מסגרת נורמטיבית

7. המסגרת הסטטוטורית הרלוונטית לענייננו נפתחת בגדרי סעיף 1 לחוק הנכים. החוק מגדיר נכות שבגינה תוכר זכאותו של חייל לתגמולים ככזו שנגרמה "בתקופת שירותו ועקב שירותו". בסעיף שני תנאים. התנאי הראשון הוא מבחן הזמן. נדרש כי הנכות, בענייננו מחלתו של המבקש, תיגרם בזמן שהחייל משרת בצה"ל. בכך אין קושי בתיק זה. התנאי השני – "עקב שירותו" – הוא מבחן הקשר. נדרש קשר של סיבה ותוצאה בין השירות לבין הנכות. קשר זה מעורר אתגר מיוחד עת עסקינן בהתפרצות של מחלות קונסטיטוציונליות, כבמקרה של המבקש. אין מדובר במחלה חדשה שבאה לעולם של החולה אלא במטען נסתר שמלווה את חייו. כאמור, המחלה נחבאת בגופו של אדם מראשית חייו. הניסיון מלמד כי לרוב מדובר במחלת נפש. אך לא רק – דוגמאות לכך הן סוכרת, אוטם שריר הלב וטרשת נפוצה (ראו בהתאמה: ע"א 137/64 וינשטיין נ' קצין התגמולים, פ"ד יח(2) 510 (1964) (להלן: עניין וינשטיין); עניין פאר; עניין קופרמן). בכל מקרה, מעצם טיבה וטבעה של מחלה קונסטיטוציונלית, יש קושי לקבוע קשר סיבתי בין השירות הצבאי לבין התפרצותה, גם כאשר ההתפרצות מתרחשת בזמן השירות. להשלמת התמונה יודגש כי ככל שמתגבש קשר סיבתי בין השירות הצבאי לבין התפרצות המחלה, רואים את המחלה כאילו נגרמה במלואה עקב השירות, ולא רק הוחמרה על-ידיו. זאת, על-אף שבשל אופייה, היא יכולה הייתה להתפרץ לולא שירת החייל בצבא (ראו: ע"א 472/89 קצין התגמולים נ' רוט, פ"ד מה(5) 203, פס' 11 (1991); עניין אביאן, פס' 22). כדרכו, המשפט עוסק במה שהתרחש בפועל ולא במה שיכול היה להתרחש.

הלכת אביאן, שניתנה על-ידי הרכב מורחב של שבעה שופטים, התוותה את המסגרת הנורמטיבית לבחינת התקיימותו של הקשר הסיבתי במקרים מורכבים אלו של מחלות קונסטיטוציונליות. המבחן לעניין זה נחלק לשניים: קשר סיבתי עובדתי וקשר סיבתי משפטי. הראשון עניינו חוות דעתם של רופאים מומחים הקושרים מבחינה עובדתית בין אירוע מסוים לבין פרוץ המחלה (עניין אביאן, פס' 19). מבחינה עיונית, קשר זה מבקש להתחקות אחר רצף אירועים פיזיים אשר התרחשו בעולם וגרמו זה לזה.

השני – הקשר הסיבתי המשפטי. בעוד שהמבחן הראשון הוא עובדתי, המבחן השני הוא נורמטיבי. האחרון "יברור עבורנו מתוך הקשר הסיבתי-עובדתי אותו קשר שהמשפט רואה בו קשר סיבתי-משפטי ראוי" (שם). כך, בניגוד לראשון, הוא לא רק מסתכל על העולם אלא גם מעצב אותו. הקשר הסיבתי המשפטי הוא שאלת מדיניות הנתונה להכרעה המבוססת על שיקולים נורמטיביים (ראו: עניין אביאן, פס' 14; עניין פלוניא, פס' 3 לחוות דעתי; עניין קופרמן, פס' 8 לחוות דעתי). הואיל ועסקינן בשיקולים נורמטיביים, או אם תרצו – ערכיים, תפקידו של בית המשפט לקבוע בסיועם את טיב הדרישה לקשר סיבתי (עניין אביאן, פס' 20).

בידי הערכאה המוסמכת להכריע מצויים שני מפתחות: הראשון, לשון החוק. לא רק "תוך כדי" השירות אלא גם "עקב" השירות. הביטוי האחרון מחייב זיקה אמיתית בין האירוע לבין השירות. השני, תכלית החוק. הודגש שוב ושוב בפסיקה כי את חוק הנכים, בהיותו חוק סוציאלי הנועד להיטיב עם נכי צה"ל ולהכיר בתרומתם לחברה, יש לפרש באופן ליברלי וברוחב לב. אין להעניק את הזכאות ביד קמוצה (ראו למשל: עניין אביאן, פס' 15; עניין פאר, פס' 17; עניין קופרמן, פס' 6; עניין פלוניא, פס' 3).

8. למבחן הקשר הסיבתי המשפטי ישנם שני יסודות: יסוד סובייקטיבי ויסוד אובייקטיבי. היסוד הסובייקטיבי בוחן את הפגיעה מנקודת מבטו של החייל הספציפי, על רגישותו וחולשותיו הייחודיות. גלומה בו ההכרה בכך שעל הצבא לקבל אותו כמות שהוא (עניין קופרמן, פס' 6). הן ביחס לקשר הסיבתי העובדתי והן ביחס ליסוד הסובייקטיבי של הקשר הסיבתי המשפטי אין מחלוקת בגדרי הערעור שלפנינו.

בלב ההכרעה במקרה דנן, על חילוקי הדעות בין ערכאות קמא, ניצבת שאלת פרשנותו ויישומו של היסוד האובייקטיבי של הקשר הסיבתי המשפטי הנדרש להוכחה כאשר עסקינן במחלה קונסטיטוציונלית. יסוד זה מתמקד בטיב הקשר בין השירות הצבאי לבין התפרצות המחלה. אין זה מספיק שהחייל נפגע במהלך שירותו ושעל-פי המבחן הסובייקטיבי, השירות הצבאי גרם לפרוץ המחלה. על מנת למלא אחר דרישת המחוקק שהנכות תיגרם "עקב" השירות, צריך שיתקיים יסוד אובייקטיבי של קשר סיבתי משפטי. יסוד זה עניינו בדרישה למידת מה של הדיקות בין הגורם שהביא מבחינה עובדתית לפרוץ המחלה לבין השירות הצבאי ככזה – על תנאיו והאירועים המאפיינים אותו. דרישה זו נועדה למנוע מצב שבו כל אירוע שנגרם לחייל במהלך שירותו יוכר כמקום זכאות לתגמולים, מה שירוקן מתוכן את דרישת הקשר הסיבתי (עניין אביאן, פס' 36-35). לצד זאת, היסוד האובייקטיבי יכול להתקיים במגוון רחב של מקרים, שמטבע

הדברים לא ניתן לחזות מראש את כולם. על כן, לא ניתן לקבוע באופן גורף מה הופך את השירות הצבאי או אירוע מסוים בו לכזה בעל חריגות וייחודיות מספקות. כפי שכתב השופט מ' חשין בפתח פסק הדין בעניין אביאן, "לא נמצאה לנו נוסחת הקסם" בהגדרת היסוד האובייקטיבי ודרישותיו (שם, פס' 2). אולם מובן כי אין בכך כדי לפטור אותנו מהמלאכה תוך שאיפה לקבוע מתחם משפטי בהיר ורחב ככל הניתן.

9. בעניין אביאן (פס' 23-26) הוצגו שלושה סוגי מקרים שיכולים להקים קשר סיבתי בין שירותו הצבאי של חייל לבין התפרצותה של מחלה קונסטטוטיונלית. חלוקה זו הותוותה בעניין אביאן על בסיס המגמה הפסיקתית שקדמה לו, והחלה עוד בראשית ימיו של חוק הנכים. הסוג הראשון מתייחס למקרים שבהם המחלה התפרצה בעקבות אירוע בודד, או רצף אירועים, שהם ייחודיים באופן מובהק לשירות הצבאי – כגון קרב, סדרת אימונים או שירות או פעילות במקום חריג ורווי-מתח. המדובר במקרים שבהם המיוחדות והייחודיות של השירות הצבאי נתנו את ביטויין וגרמו לפגיעה בחייל. הם צבאיים בצורה הברורה ביותר והם מגבשים את הקשר הסיבתי המשפטי בעל העוצמה הרבה ביותר. ביחס למקרים אלו, ניתן לומר שהשירות הצבאי הוא דבר המדבר בעד עצמו להוכחת הקשר הסיבתי.

הסוג השני עניינו במקרים שבהם המחלה התפרצה בעקבות אירוע או רצף אירועים שאינם בהכרח ייחודיים לשירות הצבאי. אולם, האירוע הוא חריג ויוצא-דופן, והוא אירע לחייל במהלך שירותו ובקשר עם שירותו. בניגוד לסוג המקרים הראשון, אין מדובר באירוע צבאי מובהק. לאמור: בעוד שביחס למקרים מהסוג הראשון ניתן לומר שהשירות הצבאי מהווה דבר המדבר בעד עצמו להוכחת הקשר הסיבתי, כאן אנו נדרשים להניח את האצבע על אירוע חריג מסוים (או סדרת אירועים מובחנת), שהתרחש במהלך השירות ושאינו טריוויאלי ואינו עניין של יומיום, אשר הוביל לפרוץ המחלה. קיומו של אירוע חריג זה ממלא את הדרישה הקבועה בחוק, כי המחלה תיגרם "עקב" השירות ולא רק בזמן השירות. חלק מן הדוגמאות שהובאו לעניין זה הן של חייל שחלה במחלת הסוכרת לאחר ריב קשה שהיה לו עם מפקדו (עניין וינשטיין), ושל חיילת אשר נאנסה במהלך שירותה הצבאי וכתוצאה מכך התפרצה אצלה מחלת נפש (רע"א 202/00 פלונית נ' קצין התגמולים, פ"ד נו(1) 649 (2001)). יובהר כי אין צורך כי יהיה מדובר באירוע חריג בודד – לשם הדוגמא, אף מקרה של חיילת שהוטרה מינית מספר רב של פעמים יכול להתאים לסוג השני ולקיים קשר סיבתי, בהתקיים התנאים הנוספים. ודוק: החריגות נבחנת ביחס לשגרת השירות של החייל המסוים – אין הכרח כי האירוע יהיה ייחודי ביחס לחיים הצבאיים בכלל (עניין פאר, פס' 21).

נציין כבר עתה כי מקרה דנן משתייך לסוג המקרים השני – כאשר האירוע אשר הוביל להתפרצות מחלתו של המבקש הוא העימות שחווה מול מפקדיו, כולל האיום שהופנה אליו. אולם להשלמת התמונה, נפרט גם על הסוג השלישי של המקרים אשר יכולים להקים קשר סיבתי בין השירות הצבאי לבין התפרצות מחלה קונסטיטוציונלית. סוג זה הוא החמקמק ביותר. הוא כולל מקרים שבהם המחלה התפרצה אצל חייל בלא שהיה כרוך בשירותו יסוד צבאי (הסוג הראשון), ועל-אף שלא אירע אירוע חריג או יוצא-דופן ביחס לשירותו (הסוג השני). אף במקרים אלו – מהסוג השלישי – ניתן לקבוע כי קיים קשר סיבתי משפטי ברובד האובייקטיבי בין השירות הצבאי לבין המחלה, משום שעצם השירות הצבאי, על הלחצים, הפחדים והמתחים המיוחדים הכרוכים בו, יצר בנפשו של החייל מצב דחק חריג וקיצוני. כאן הדגש הוא על החוויה הצבאית כמוכנה הרחב. כך אף אם אין מדובר בחוויה צבאית קרבית או מלחמתית, שמאפייניה הם צבאיים באופן הברור ביותר, כפי שצוין ביחס לסוג המקרים הראשון; וכך גם אם לא התרחש אירוע או מספר אירועים נקודתיים וחריגים ביחס לשגרת השירות של החייל המסוים, כפי שנדרש בסוג המקרים השני. עינינו הרואות אפוא כי ככל שאנו מתרחקים מליבת השירות הצבאי ומאפייניו, כך דועכת עוצמתו ומובהקותו של הקשר הסיבתי. אך בזאת אין כדי לשלול קיומם של מקרים שבהם תתמלא הדרישה לקשר סיבתי אובייקטיבי על-אף המרחק מהגרעין הקשה של מקרים אשר אופייניים לצבא ולו בלבד.

על מנת שמקרים מהסוג השלישי יוכרו כמקיימים את דרישת היסוד האובייקטיבי בקשר הסיבתי המשפטי, נדרש כי הקשר בין השירות הצבאי לבין התפרצות המחלה לא יהיה רופף אלא קונקרטי – שתהיה בו מידה מסוימת, ולו מינימלית, של הדיקות ושל עוצמה. קשר זה לא יכול להיות מבוסס על חוויה טריוויאלית. לא די בפחדים, לחצים או מתחים על דרך הסתם אלא בכאלו הקשורים לשירות הצבאי של החייל המסוים (עניין אביאן, פס' 38). חולשתו האינדיבידואלית של החייל תפעל לטובתו (שם, פס' 40). בהתאם, נקבע ביחס לסוג המקרים השלישי מבחן עזר: השוואה בין חיי הצבא לבין החיים האזרחיים. מטרתה של השוואה זו לשלול קשר סיבתי ממקרים שבהם המחלה הקונסטיטוציונלית הייתה בכל מקרה פורצת אצל החייל כפי שהתפרצה, אף לולא שירת בצבא. נדרש להראות כי מאפיין בשירות הצבאי – כפי שהוא – השפיע על החייל. ודוק: מבחן ההשוואה לחיים האזרחיים אינו בלעדי או מכריע (עניין אביאן, פס' 39), והוא אף מהווה כלי עזר רלוונטי רק ביחס לסוג המקרים השלישי. בשני סוגי המקרים האחרים – שהם בעלי מאפיינים צבאיים מובהקים או שבהם ניתן להצביע על אירוע חריג שאירע

לחייל בקשר לשירותו הצבאי – לא עולה הצורך בהשוואה לחיים האזרחיים, שכן מלכתחילה נשללת המקריות של מועד פרוץ המחלה (עניין פאר, פס' 13-14).

ונקודה אחרונה: שלושת הסוגים המתוארים רלוונטיים להכרעה בשאלת קיומו של קשר סיבתי בין השירות הצבאי לבין התפרצותה של מחלה קונסטיטוציונלית. כאמור, ביחס למחלות אלו, הקושי לקבוע כי קיים קשר סיבתי – בהתאם לדרישת המחוקק כי המחלה תיגרם "עקב השירות" – נובע מכך שהחייל החל את שירותו הצבאי עם מחלה חבויה בגופו. או-אז, נדרשים כלים מיוחדים לקביעה האם מתקיים התנאי של "עקב השירות" כאשר מתקיים התנאי של "במהלך השירות". ברם, המבחנים שונים – ובפועל מקלים יותר – כאשר החייל קיבל את הנכות במהלך שירותו הצבאי ללא כל רקע או מטען קודם. רוצה לומר: המחלה הרדומה מהווה אתגר בקביעת הקשר הסיבתי בין השירות לבניה. מצד אחד, אין לרוקן את דרישת ה"עקב" מתוכן, ומצד שני, אין לקבוע מבחן שימנע מהחייל לקבל את התגמול כאשר הוא – על מטענו האישי, לרבות תגובתו האישית לשירות – ראוי לזכות בו.

מן הכלל אל הפרט

10. מצויים בדינו העקרונות שמתווה הדין. נפנה אל המקרה המונח לפתחנו. מוסכמים היסודות של התפרצותה של מחלה קונסטיטוציונלית "תוך כדי השירות" ו"עקב השירות" מבחינה עובדתית ומבחינה סובייקטיבית, על-פי הלכת אביאן. שאלת היסוד האובייקטיבי שנותרה להכרעה מהווה את סלע המחלוקת בין הצדדים. כך במקרה זה וכך במקרים אחרים. ודוקו: דרך ההכרעה במקרים מעין אלו נפתחת בקביעת העובדות. זהו השלב הראשון. שלב נוסף הוא הבחינה האם המקרה משתייך להלכת אביאן – קרי, האם המחלה היא קונסטיטוציונלית. אם התשובה בשלילה – הלכת אביאן, על מבחינה, לא חלה. למעשה זוהי שאלה מקדמית. אם התשובה בחיוב, וישנה הסכמה בעניין "תוך כדי השירות" ו"עקב השירות" מבחינה עובדתית וסובייקטיבית כפי שבענייננו – יש לשאול באיזה סוג מקרה מדובר מבין שלושת הסוגים שהותוו לעיל. או אז, ניתן לבחון האם המקרה עומד במבחן היסוד האובייקטיבי כפי שהוגדר בסוג הנידון.

לפי העובדות שנקבעו בערכאה הדיונית ואומצו על-ידי בית המשפט המחוזי, למבקש היה עימות עם מפקדיו סביב בקשתו להפסיק לנהוג בשל מצבו הבריאותי וקביעת הוועדה הרפואית. במסגרת עימות זה הופנה כלפיו איום, שלפיו אם יפסיק לנהוג, יועבר לתפקיד זוטר ביחידה אחרת מעבר לקו הירוק, הרחק ממשפחתו. בעקבות זאת המבקש

התמוטט. כעבור זמן קצר הוא אובחן כסובל מהפרעה דו-קוטבית. כך, לפי העדויות ולפי חוות הדעת הרפואית מטעם המבקש שהתקבלה על-ידי ועדת הערעורים. אין מחלוקת אפוא בדבר קיומה של המחלה ובעניין התפרצותה בזמן השירות הצבאי ועקב השירות – בשל האירוע המתואר לעיל – על-פי מבחני הקשר הסיבתי העובדתי והקשר הסיבתי המשפטי הסובייקטיבי.

אם כן השאלה היא האם האירוע המתואר מקיים קשר סיבתי משפטי אובייקטיבי. על-פי העובדות המוצגות, עסקינן במחלה קונסטיטוציונלית שהתפרצה בעקבות אירוע מובחן שאירע בקשר לשירותו של המבקש אך אינו צבאי באופן מובהק. משכך, המקרה דנן משתייך לסוג המקרים השני שנידון לעיל. ועדת הערעורים קבעה, והמבקש כאן טוען, כי העימות מהווה אירוע חריג שאירע במהלך שירותו ובקשר לשירותו של המבקש. אולם, בית המשפט המחוזי פסק כי האירוע אינו חריג וייחודי לשירות הצבאי. בלשונו, "ההעברה לתפקיד פחות אטרקטיבי אינו בבחינת אירוע דחק חריג ברובד האובייקטיבי" (עמ' 5 לפסק הדין). עוד נקבע כי השירות מעבר לקו הירוק מבוצע על ידי אנשי צבא רבים, כדבר שבשגרה, ועל כן לא יכול להוות אירוע חריג. לשיטתו ולשיטת המשיב, הדבר מנתק את הקשר הסיבתי בין שירותו הצבאי של המבקש לבין מחלתו.

בכך נפלה שגגה כפולה: ראשית, אין אנו עוסקים בסוג המקרים הראשון שמדגיש קיומו של יסוד צבאי מובהק כגון סדרת אימונים או קרב. שנית, הואיל ומדובר במקרה מהסוג השני, יש לבחון את האירוע – שאינו צבאי מובהק – ביחס לשירות הצבאי של החייל שנפגע. לא משווים את תגובתו לתגובה של החייל "הממוצע". על כן, בצדק פסקה ועדת הערעורים כי אירע למבקש אירוע חריג בקשר עם שירותו הצבאי, העונה על דרישת היסוד האובייקטיבי ומגבש קשר סיבתי בין השירות לבין פרוץ מחלתו. כפי שבואר לעיל, הפסיקה דורשת קיומו של אירוע חריג ויוצא-דופן, בעל ממשות ועוצמה, שאינו טריוויאלי ויומיומי. נדגיש שוב לעניין זה כי בעניין פאד נקבע כי על מנת להקים קשר סיבתי בין פרוץ המחלה לבין השירות הצבאי, החייל אינו חייב להוכיח התרחשותו של אירוע הייחודי לחיים הצבאיים בכלל, אלא די אם יראה כי אירע לו אירוע חריג ביחס לשגרת שירותו הצבאי שלו (שם, פס' 21). האירוע שאירע למבקש דנן אכן עומד בדרישה זו.

לפי העובדות כפי שנקבעו בערכאה הדיונית, המבקש מילא את התפקידים השונים במשך כל שנות שירותו לשביעות רצונם של מפקדיו ומבלי שנרשמו אירועים חריגים הקשורים אליו. גם את תפקידו כנהג, שאליו השתבץ מעבר לתפקידו הרשמי בשל מחסור בכוח אדם בבסיס, מילא מספר שנים כדבר שבשגרה. זאת, עד שהחל להחמיר

מצבו הבריאותי, במידה אשר הובילה לכך שוועדה רפואית קבעה כי אינו כשיר לנהיגה. על רקע זה התרחש עימות בין המבקש למפקדיו שבו נאמר לו כי אם יסרב להמשיך לנהוג, יועבר לתפקיד של נהג טרנזיט ביחידה אחרת ויוצב בכסיס אחר מעבר לקו הירוק. בסמוך לכך, התפרצה אצלו המחלה. לנוכח זאת, קשה שלא להבחין בניגוד הברור בין שירותו הארוך של המבקש לבין אירוע העימות הנידון. שירותו של המבקש בתפקידים השונים, לאורך תקופה ארוכה של למעלה משני עשורים, התנהל ברוח טובה וללא כל קשיים מיוחדים. על כן, ניתן להבין את עוצמתו של האירוע כפתאומי וכמנוגד לשאר שגרת שירותו הצבאי. לפתע עמד המבקש אל מול האפשרות שחייו ישתנו במידה ניכרת. המבקש שירת בתפקיד בכיר יחסית אשר כלל אחריות רבה והיבטים ניהוליים, שאליו הגיע לאחר שנות שירות רבות והתקדמות בסולם הדרגות. כעת היה סיכון ממשי שיעבור לשרת בתפקיד זוטר. אפשרות זו הייתה כרוכה לא רק בהפחתה במעמד תפקידו אלא גם במעבר של המבקש מחוץ לגבולות הקו הירוק ובהרחקתו מביתו וממשפחתו. ועדת הערעורים תיארה אפשרות זו כמצב שבו המבקש היה מידרדר באופן פתאומי מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. מכאן יש לקבל את המסקנה המשפטית שאליה הגיעה הוועדה על סמך קביעותיה העובדתיות, כי האירוע ממלא את דרישת החריגות ומקים קשר סיבתי משפטי במישור האובייקטיבי.

בית המשפט המחוזי קבע כי איום בהעברה לתפקיד מעבר לקו הירוק אינו חריג לשירות הצבאי. זאת, משום שחיילים רבים משרתים מעבר לקו הירוק. אולם, לא עסקינן בכמות. ניתן להדגים זאת ביחס לאירוע שמתאים לסוג המקרים הראשון: מצב שבו חיילים רבים נפגעו במלחמה בוודאי לא משנה את הממד האובייקטיבי של פגיעה זו. לא מספר החיילים המשרתים באופן זה או אחר הוא הקובע, וכך גם לא תגובתם האפשרית לאירוע דומה. כך גם ביחס לסוג המקרים השני: משנקבע כי ריב קשה או אונס מהווים אירוע חריג בשירות הצבאי העונה על דרישת היסוד האובייקטיבי בקשר הסיבתי המשפטי בין השירות לבין התפרצות מחלה קונסטיטוציונלית (ראו פסקה 9 לעיל), אין נפקות למספר החיילים שחוו אירועים כאלו, ולשאלה איך הגיבו אליהם רוב החיילים. בניגוד לעולה מפסק דינו של בית המשפט המחוזי, ההשוואה לשירות הצבאי של חיילים אחרים, כמו גם לאופן שבו חיילים אחרים היו מגיבים לאיום בהעברה לתפקיד זוטר המתבצע מעבר לקו הירוק, אינה רלוונטית. המבחן האובייקטיבי, באשר לסוג המקרים השני, כפי שכאן, הוא האם האירוע הנידון היה חריג ביחס לשגרת השירות הצבאי של אותו חייל (עניין פאר, פס' 21). מכאן עולה כי בית המשפט המחוזי שגה באופן שבו פירש את הלכת אביאן ויישם אותה במקרה הקונקרטי. העובדות, כפי שנקבעו על-ידי ועדת הערעורים, מראות כי העימות אכן היה אירוע חריג ביחס לשגרת השירות של המבקש. לפיכך, המבקש עמד במבחן הקשר הסיבתי המשפטי האובייקטיבי.

יתרה מזו, לגישתו של בית משפט קמא, איום במעבר לתפקיד אחר מחוץ לגבולות קו הירוק לא יוכר כאירוע חריג, גם משיקולי מדיניות רוחביים. אין לקבל גישה זו. הלכת אביאן מורה אותנו לבחון כל מקרה לגופו, בהתאם לנסיבותיו, ומחייבת שלא לקבוע באופן גורף כי אירוע מסוים – שגרתו ורווח ביחס לחיי הצבא ככל שיהיה, כגון טירונות – לעולם לא יקיים את היסוד האובייקטיבי של הקשר הסיבתי המשפטי (ראו את דבריה של השופטת ע' ארבל ברע"א 1318/09 מדינת ישראל – קצין התגמולים נ' פלונית, פס' 10-12 (15.9.2009)).

11. המשיב, בטיעונו לפני בית משפט זה, מנסה לשוות לאירוע נופך יומיומי ולציירו כאירוע שנסב סביב אכזבה משינוי שיבוץ לגיטימי של חייל בצה"ל. אין לקבל זאת. כזכור, ועדת הערעורים קבעה כי מניעתו של המבקש מלהמשיך בתפקיד הנהג נבעה ממצב רפואי וגובתה באסמכתא רפואית שקבעה כי המבקש אינו כשיר לנהיגה. המשיב אף לא חלק על כך בטיעונו. בהינתן עובדות אלו, מוקשה בעיניי הטענה כי התעקשות מפקדיו של המבקש שימשיך וינהג במסגרת תפקידו היא בגדר חילוקי דעות רגילים ולגיטימיים בין מפקד לפקודו. עוד מדגיש המשיב כי אין חולק ששינוי השיבוץ לא יצא אל הפועל. בטענה זו אין להועיל למשיב, ואף ההיפך מכך. באף שלב מההליך לא הוצגה ראייה לכך שאכן הייתה על הפרק דרישה אמיתית וכנה לשינוי שיבוץ. עולה החשש כי האמירות בדבר האפשרות לשינוי שיבוץ נועדו אך להפחיד את המבקש על מנת שיתרצה וימשיך בתפקידו. מהעובדות לא עולה כי היתכנות שינוי שכזה נבדקה. לא ברור אם הייתה אפשרות לשינוי השיבוץ בדרך זו באותה עת, ואם מפקדיו באמת התכוונו לפעול לשם כך. לא זו אף זו, מהחלטתה של ועדת הערעורים עולה כי התפקיד הזוטר אשר יועד למבקש אם יסרב לדרישותיהם של מפקדיו היה תפקיד נהג טרנזיט. כלומר, על-פי האיום, היה עליו להמשיך ולבצע את אותו התפקיד שממנו ביקש להשתחרר מסיבות רפואיות, אך בדרג זוטר יותר והרחק מביתו. ויוזכר, תפקידו המרכזי של המבקש היה קצין רכב. נהג אוטובוס היה תפקידו המשני שנלווה לכך. משמע, במידה שהמבקש היה מפסיק לנהוג, בהתאם להנחיית הוועדה הרפואית, הוא יכול היה להמשיך ולשרת בתפקידו אותו ביצע כבר מספר שנים בהצלחה.

עובדות אלו אינן בגדר מחלוקת טריוויאלית אודות שיבוץ חייל לתפקיד. אכן היה מדובר באירוע חריג. מפקדיו של המבקש המשיכו להתעקש, באופן אשר על-פניו אינו נראה מוצדק, על המשך הצבתו כנהג. הם התעלמו ממגבלות רפואיות ואף ביקשו להרתיעו באמצעות איומים בהצבה בתפקיד זוטר, בבסיס מרוחק, שספק אם ניתן היה בכלל לקיימם. נראה כי אלו נאמרו במטרה לגרום לו לחזור בו מבקשתו לשוב לתפקידו

המקורי ולהפסיק לנהוג בשל מצבו הבריאותי. אין מדובר על אירוע שולי או על עניין של מה בכך. מדובר על אירוע בעל חשיבות רבה שמשמעותו הפוטנציאלית על שירותו ועל אורח חייו של המבקש הייתה רבה. אירוע זה אינו שגרתי מבחינה אובייקטיבית ולא היה חלק משגרת שירותו של המבקש. הוא היווה נקודת שבר בשירותו, כזו המספיקה בכדי ליצור דחק ולחץ בעלי עוצמה בלתי מבוטלת.

12. עוד מבקש המשיב בתשובתו להיאחז בכך שהאירוע הנטען יכול היה להתרחש גם במגוון מסגרות בחיים האזרחיים ואין בו מיוחדות צבאית. משכך, לשיטתו, אין לקשור בין שירותו הצבאי של המבקש לבין פרוץ מחלתו.

הטעם העיקרי לאי-קבלת קו טיעון זה נעוץ בכך שמקרה דנן משתייך לסוג המקרים השני לפי החלוקה שנעשתה בעניין אביאן. כאמור, בסוג מקרים זה הדגש הוא בקיומו של אירוע הקשור לשירותו הצבאי של החייל, גם אם לא מדובר באירוע צבאי מובהק. כפי שהוסבר לעיל, בסוג מקרים זה אין מקום להשתמש במבחן זה של השוואה בין החיים האזרחיים והחיים הצבאיים. על כן, בהצגת סוג מקרים זה הובאו דוגמאות של חיילים אשר הוכרו כנכי צה"ל הזכאים לתגמולים על-פי חוק הנכים, וזאת לאחר שהאירוע החרוג שהתרחש במהלך שירותם הצבאי והוביל להתפרצות מחלה קונסטרוציונלית אצלם – ריב עם מפקד או אונס – יכול היה באופן תיאורטי להתרחש גם מחוץ למסגרת השירות הצבאי (ראו ההפניות בפסקה 9; ראו גם עניין פאד). ההשוואה בין השירות הצבאי לבין החיים האזרחיים רלוונטית רק לסוג המקרים השלישי, שבהם אין כל אירוע חריג הקשור לשירותו של החייל ומקיים כשלעצמו את היסוד האובייקטיבי בדרישת הקשר הסיבתי.

לשם הדיוק, יובהר כי המקרה אינו גבולי כלל וכלל. דהיינו, האירוע שאירע למבקש קשור קשר אמיץ לשירותו הצבאי, והוא אף אפוף מאפיינים צבאיים – הגם שאלו אינם הכרחיים לקבלת עמדת המבקש שעניינו נופל בגדר סוג המקרים השני. אכן, המבקש לא השתתף בפעילות מבצעית כלשהי או באירוע צבאי מובהק שבגיננו פרצה המחלה. עם זאת, האירוע היה קשור היטב לשירותו שלו, לתנאים שבהם שירת עד כה, לתפקידים שאותם מילא, ולהמשך עתידו בשירות קבע בצה"ל. לעבודתו כקצין רכב וכנהג היה מימד צבאי, גם אם לא כזה הייחודי לצבא בלבד. כקצין רכב, תפקידו היה כאמור להיות אחראי על מספר לא מועט של נהגים ורכבים ולבצע חלוקה וסידור עבודה שלהם. סידור עבודה זה, כמו גם ההדרכות לנהגים שעליהן היה אחראי, הוכתבו על-ידי הנהלים והצרכים הצבאיים של הבסיס בו שירת. גם על מנת לשמש כנהג אוטובוס צבאי עליו היה לעמוד בתנאים צבאיים ספציפיים. והעיקר לענייננו: האירוע אשר הוביל להתפרצות מחלתו של

המבקש הוא האיום שהופנה כלפיו במסגרת העימות עם מפקדיו, ולפיו הוא יסולק מתפקידו וישובץ בתפקיד זוטר הרחק ממשפחתו. זהו איום בעל אופי ומהות צבאיים, ואף יש לו השלכות אישיות ומקצועיות על חייו של המבקש. איום כזה אינו יכול להינתן במסגרת שאינה צבאית, הן משום תוכנו, והן משום שהוא מבוסס על משמעת צבאית, השונה מהמשמעת הקיימת בין מעסיק לעובד בחיים האזרחיים. דומה כי משמעת צבאית זו היא זו שמלכתחילה איפשרה את המצב שבו המבקש המשיך למלא תפקיד אשר החמיר את מצבו הבריאותי, חרף אבחנה רפואית נוגדת, וזאת אף מבלי שזה יהיה תפקידו הרשמי. אף נסיבות הרקע לעימות של המבקש עם מפקדיו הן צבאיות במהותן. כזכור, המבקש נפצע במהלך תרגיל צבאי בברכו ובשל כך הוכר על-ידי המשיב כבעל 21% נכות. זו הייתה הסיבה להצבתו בתפקיד שממנו התקדם לתפקיד קצין הרכב. אם כך, הסוגיה שעמדה בלב המחלוקת בין המבקש למפקדיו – טענתו לאי יכולת להמשיך ולנהוג עקב מצב בריאותי לקוי – היא סוגיה שקשורה באופן חד משמעי לשירותו של המבקש. כל אלו מלמדים על הקשר בין שירותו הצבאי של המבקש לבין פרוץ מחלתו. ויצוין כי אף אם הייתי משוכנע כי האירוע שהוביל לפרוץ מחלתו של המבקש אינו קשור קשר כה הדוק לשירות הצבאי, לא היה בכך כדי לשלול את קיומו של היסוד האובייקטיבי בקשר הסיבתי המשפטי. מבחן ההשוואה בין החיים האזרחיים והחיים הצבאיים הוא נחלתו של סוג המקרים השלישי שאינו מאופיין ביסוד צבאי או אירוע חריג (ראו עניין אביאן, פס' 38).

בסיום נקודה זו נכון לחדד כי על הגורם השיפוטי המכריע בהליכים מעין אלו לבדוק את העובדות היטב ולבחון האם הסיווג המוצע על-ידי קצין התגמולים משקף את אשר התרחש. כמובן שיש להתאים את סוג המקרה ואת המבחנים המשפטיים הנגזרים ממנו לעובדות ולא ההיפך.

13. איזכור סוג המקרים השלישי – שאליו השתייך המקרה של החיילת אביאן עצמה – מהווה חיזוק נוסף לכך שהעימות בין המבקש למפקדיו עונה על דרישת הקשר הסיבתי האובייקטיבי. בראש ובראשונה הלכת אביאן התוותה לנו את הדרך שבה עלינו לבחון את דרישת הקשר הסיבתי המשפטי בתביעות להכרה בנכות על-פי חוק הנכים. אך ההלכה המשפטית שנקבעה שם נסבה סביב מקרה עובדתי קונקרטי. מקרה זה יכול לשמש עבורנו כסמן שיסייע להכריע האם מתקיים הקשר הסיבתי האובייקטיבי במקרים אחרים, לרבות במקרה דנן.

עניין אביאן עסק בחיילת ששירתה בחיל המודיעין והוכשרה לתפקיד קלדנית. לאחר זמן קצר עברה לשרת בתפקיד עוזרת קצין מבצעים – מה שהיווה עבורה קידום

לתפקיד יוקרתי יותר הנושא עימו אחריות. עיקר התפקיד היה הקלדת נתונים למחשב תוך הפעלת שיקול דעת מסוים. תפקיד זה גרם לחיילת מתח וחרדה רבים שהובילו למצוקה רבה. זמן קצר לאחר מכן היא החלה לגלות תופעות פסיכוטיות ואובחנה כסובלת מהמחלה "פסיכוזה סכיזופרנופורמית" (עניין אביאן, פס' 3-4). בהרכב מורחב של שבעה שופטים בבית משפט זה נקבע כי יש להכיר בחיילת כמי שמחלתה התפרצה עקב שירותה.

בניגוד למקרה דנן, המקרה של אביאן משתייך כאמור לסוג המקרים השלישי. זאת, משום שהוא לא כלל אירוע מסוים שגרם להתפרצות מחלתה הקונסטיטוציונלית של החיילת, אלא נטען כי החוויה הצבאית בכללותה היא שהביאה לכך. הוא מובא כאן אפוא רק לצורך ההשוואה. היעדר אירוע או יסוד צבאי מובהק דורש לבדוק מקרים מהסוג השלישי ביתר זהירות, לרבות באמצעות השוואה בין החיים הצבאיים של החייל המסוים לבין החיים האזרחיים. כמובן זה, המקרה שלפנינו הוא מקרה ברור יותר מעניין אביאן. התבוננות בשני המקרים זה לצד זה מלמדת כי מתבקש לקבוע שגם כאן מתקיים הקשר הסיבתי המשפטי. הנסיבות שתוארו לעיל אשר הביאו לפרוץ מחלתו של המבקש הן חריגות ועוצמתיות לפחות באותה המידה, ואף יותר, מנסיבות המקרה של אביאן. הן כוללות אירוע מובחן וחריג, שהיה ייחודי ויוצא-דופן ביחס לשגרת השירות של המבקש, והוביל להתפרצות מחלתו. מעבר לכך, על-אף שהדבר אינו מתחייב, היסוד הצבאי הקיים בתיק זה הוא דומיננטי וחד משמעי יותר. כל אלו מוליכים להכרעה שהמבקש עמד בדרישת הקשר הסיבתי המשפטי האובייקטיבי.

14. לסיכום, עולה כי בית משפט קמא לא נתן משקל מספיק לאירועים העובדתיים כפי שאלו נקבעו על-ידי ועדת הערעורים. בחינה של אלו אל מול הכללים המשפטיים שמורה אותנו ההלכה הפסוקה מביאה לכלל מסקנה כי העימות שחווה המבקש אל מול מפקדיו, לרבות האיום שכלל ועל רקע השתלשלות האירועים כולה, מהווה אירוע חריג ביחס לשירותו הצבאי ומשכך מבסס קשר סיבתי משפטי אובייקטיבי בין שירותו הצבאי של המבקש לבין מחלתו. מסקנה זו גם מתיישבת עם תכליתה של המסגרת החקיקתית בענייננו. חוק הנכים הוא חוק סוציאלי, המכיר בתרומתם של חיילים המשרתים לעיתים בתנאים מאתגרים ורוויי מתח, ואין להחילו ביד קמוצה. תכליתו היא לראות את החייל כפי שהוא ואת חווייתו כפי שהייתה.

סוף דבר: אציע לחבריי לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות ערעור והערעור הוגש, לקבל את הערעור ולקבוע כי מחלתו של המבקש נגרמה לו עקב שירותו וכי הוא יוכר

כנכה צה"ל בהתאם לחוק הנכים ולפי החלטתה של ועדת הערעורים. לדעתי, נכון לחייב את המשיב בשכר טרחת עו"ד בסכום של 20,000 ש"ח בגין הליך זה וההליך בבית המשפט המחוזי, ובהוצאות משפט.

ש ו פ ט

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

אשר על כן, הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט נ' הנדל.

ניתן היום, י"ח באייר התש"ף (12.5.2020).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט